

09.11.2022

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2022/137
Toplantı Tarihi/Sayısı : 12.10.2022/188
Karar Numarası : 2022/744
Başvuran : G. M.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın engelli bireylere tanınan indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmaması nedeniyle engellilik temelinde ayrımcı muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, dilekçesinde özetle:

a. Pulmoner, hiper tansiyon, geniş vsd, eismenger sendromu tanıları nedeniyle yüzde yüz oranda engelli raporunun bulunduğu,

b. İstanbul Anadolu yakası- İzmir güzergahlı otobüse bilet almak için 21.11.2021 tarihinde İstanbul ili ... mahallesinde bulunan Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi'nin acentesinden bilet talep ettiğini, bilet alım işlemleri sırasında acentede görevli kişiye engelli olduğunu belirttiğini ve bu durumu belgeleyen engelli kimlik kartını da ibraz ettiğini, ilgili mevzuat gereğince engelli bireylere tanınan indirimin tarafına uygulanmasını istediğini ancak dayanağı olmayan çeşitli gerekçelerle mevzuata aykırı olarak indirim uygulanmaksızın tam bilet ücretinin tahsil edildiğini,

c. Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi'ne yaşadığını iddia ettiği ayrımcı muamelelerin tespitini, tarafına açıklama yapılması ve maruz kaldığını iddia ettiği ayrımcı muamelenin düzeltilmesi taleplerini de ilgili firmaya ilettiğini,

d. Tedavisi için sıklıkla seyahat etmek durumunda olduğunu ve ilgili firmadan daha önce de otobüs bileti aldığını ancak bu işlemler için de indirim uygulanmaksızın tam bilet ücreti ödemek zorunda kaldığını, diğer engelli bireylerin de benzeri sorunlarla karşılaştığını ve bu durumun firmanın engellilere tanınan hakları kullanılamaz duruma getirdiğini,

e. Bilet alım işlemlerinde her defasında engelli olduğunu ve engellilere tanınan hakların neler olduğunu ilgili acentelere anlatmak ve uygulanması için çaba sarf etmek zorunda bırakıldığını ve bu durumun kendisini ve diğer engelli bireyleri maddi-manevi çok zor duruma düşürdüğünü,

f. Başvuran tarafından 21.11.2021 tarihinde CİMER (Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi)'e konunun incelenmesi için başvuru yapıldığını, konunun Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (3. Bölge Müdürlüğü) tarafından incelendiğini ve Karayolları Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesinin on birinci fıkrası gereği şirkete cezai işlem uygulandığı da ifade edilmiştir.

3. Muhatap Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi'nden gelen 14.03.2022 tarihli ve ... sayılı cevabi yazıda:

a. Şirketin uzun süredir şehirlerarası yolcu taşımacılığı alanında en çok tercih edilen firmalardan biri olduğu, yolcuların can ve mal güvenliklerinin sağlanarak onların hareket noktasından varış noktasına kadar taahhüt edilen zaman dilimi içerisinde konforlu ve güvenli biçimde ulaşmalarının sağlanmasının temel prensipleri olduğu, bu prensip doğrultusunda yolculardan gelen tüm öneri, şikayet ve bildirimleri hassasiyetle dikkate aldıklarını,

b. Başvuran tarafından dile getirilen şikayete ilişkin olarak, başvuranın bilet alma işlemi gerçekleştirdikten sonra, geriye dönük olarak ücret talep ettiğini, yolcunun satış işleminin yolcu tüm bilgileri kontrol ettikten sonra satış sözleşmesini iradi olarak onaylaması ile gerçekleştirildiğini, yolcuya bilgisi ve sözleşme onayı olmaksızın satış yapılmasının söz konusu olmadığını,

c. Başvuranın engelli olduğunu ve bu sebeple de indirimli bilet talep etmiş olduğunu gişe görevlisine bildirdiği ve gişe görevlisi tarafından talebinin reddedildiği iddia edilse de bu iddiasının somut bir delile dayandırılmadığı dolayısıyla da başvuranın iddia ettiği hususları ispat etmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından 21.11.2021 tarihinde CİMER'e konunun incelenmesi için başvuru yapıldığı, konunun Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (3. Bölge Müdürlüğü) tarafından incelendiği ve Karayolları Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesinin on birinci fıkrası gereği şirkete cezai işlem uygulandığı bilgisinin alınması üzerine muhataptan konuya ilişkin evrakların sunulması istenmiştir. Muhatap tarafından; Karayolları Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesinin on birinci fıkrasında, "*Yetki belgesi sahipleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygulanır. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1'den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2'den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarı verilir.*" hükmünün düzenlendiği, başvuranın CİMER başvurusu yaparak muhatap şirketin kendisine indirimli bilet imkanından faydalandırılmamasını ihbar ettiği, sonucunda da Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (3. Bölge Müdürlüğü)'nce ihlalin tespit edildiği ve nihayetinde 5 uyarı cezasının verildiği ifade edilmiştir.

5. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran Kurumumuza süresi içerisinde yazılı görüş sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

7. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

8. Anayasa'nın "Yerleşme ve seyahat hürriyeti" başlıklı 23'üncü maddesinin birinci, ikinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

(...)

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir."

9. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendi "*Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi*", (f) bendi "*Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duysal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi*", (i) bendi ise, "*Makul düzenleme: Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri*" ifade eder.

10. 6701 sayılı Kanun'un "Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(...)

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür."

11. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık türleri" başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasında, ayrımcılık türleri "*a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.*" olarak sıralanmıştır.

12. 6701 sayılı Kanun'un "Ayrımcılık yasağının kapsamı" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar."

13. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurum'un, "*ayrımcılık*

yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu” düzenlenmiştir.

14. 6701 sayılı Kanun'un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesine göre “Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

15. 6701 sayılı Kanun’un “Başvurular” başlıklı 17’nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalinde zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.” hükmü bulunmaktadır. Somut başvuruda başvuran, yüzde yüz engelli raporu bulunduğu için şehirlerarası yolcu taşımacılığı imkânından indirimli olarak yararlanmak istediğini ancak kendisine uygulanmadığını, indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir. Bu durum karşısında açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun esas incelemesi yapılabilecek bir başvuru olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

16. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelere göre herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden eşit bir şekilde yararlanma; ayrımcılığın her türüne, şiddet ve taciz uygulamalarına karşı korunma hakkına sahiptir.

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında; ayrımcılık, objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunmak olarak tanımlanmıştır (AİHM, Willis/Birleşik Krallık, B.No:36042/97, 11/06/2002, para.48 ve AİHM, Okpisz/Almanya, B.No:59140/00, 25/10/2005, para.33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, "muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse" ya da "meşru bir amaç" izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık, B.No. 9214/80; 9473/81; 9474/81, 25/05/1985, para.72).

18. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da; nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, Nuriye Arpa Kararı, B.No: 2018/18505, 16/6/2021, para.58). Bu nedenle hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, Burcu Reis Kararı, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para.50).

19. 5378 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi; “Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde

engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı” engelliliğe dayalı ayrımcılık olarak ifade etmektedir. Aynı maddenin (a) bendinde ise, “engelliliğe dayalı ayrımcılık temeline dayanan ve engellinin hak ve özgürlüklerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen, kısıtlayan veya zorlaştıran her türlü farklı muamele” doğrudan ayrımcılık olarak ifade edilmektedir. 5378 sayılı Kanun'un “ayrımcılık” başlıklı 4/A maddesi ise doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayanan her türlü ayrımcılığın yasaklandığını, eşitliliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması gerektiğini ve engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık olarak değerlendirilemeyeceği de hüküm altına alınmıştır. Bu hususların başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınması gereklidir.

20. EHİS'in 18'inci maddesinde Taraf Devletlerin, engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürlüğünü kabul ettiğine vurgu yapılmıştır. Yine Sözleşme'nin 20'nci maddesine göre Taraf Devletlerin engellilerin olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmesini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tüm tedbirleri alacağı ifade edilmiştir. Bu halde engellilerin istedikleri şekil ve zamanda karşılanabilir bir maliyetle hareket edebilmelerinin kolaylaştırılmasının gerekliliği de vurgulanmıştır.

21. 6701 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi gereği “Makul düzenleme yapmama” ayrımcılık türü olarak kabul edilmiştir. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (i) maddesinde ise makul düzenlemenin “Engellilerin hak ve özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, mali imkânlar nispetinde, ölçülü, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirler” anlamına geldiği ifade edilmiştir. Makul düzenleme, engellilik bağlamında ayrımcılık yapmama yükümlülüğünün derhal uygulanmasını sağlayan temel bir unsurdur. İleriye dönük bir yükümlülük olarak makul düzenleme, engelli bir kimsenin erişilebilir olmayan durumlara veya ortamlara erişim istediği veya kendi haklarından istifade etmek istediği andan itibaren gerçekleştirilmelidir. Makul düzenlemenin, yalnızca düzenleme yapılmasını isteyen engelli bireyin yararına olabileceği gibi bazı durumlarda kolektif hale gelebileceği ve kamu yararı sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Makul bir düzenleme yapma yükümlülüğü, düzenleme talebinin alındığı andan itibaren geçerli olan bireyselleştirilmiş bir yükümlülüktür. Makul düzenleme, yükümlülük sahibinin engelli bireyle diyaloga girmesini gerektirmektedir. Aynı zamanda, potansiyel bir yükümlülük sahibinin söz konusu kişinin haklarını kullanmanın önündeki engelleri kaldırmak için bir düzenlemeye ihtiyaç duyabilecek bir engeli olduğunu fark etmesi gerektiği durumlarda da uygulanmalıdır (*Engelli Hakları Komitesi, Ayrımcılık yapmama ve eşitlik hakkında genel yorum, No:6 (2018), para. 24/b*).

22. AİHM, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesinin engellilerin tüm insan haklarını ve temel özgürlüklerini diğerleriyle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere engelli olan kişilerin beklemekte haklı oldukları -belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük yüklemeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve düzenlemeler olarak ifade edilen-makul düzenlemeler bakımından Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'deki metinlerde yer alan gereklilikler ışığında incelenmesi gerektiği kanısına varmaktadır. AİHM'e göre bu

türden makul düzenlemeler haklı gösterilemeyecek ve ayrımcılık teşkil eden olgusal eşitsizlikleri düzeltmeye imkân vermektedir (*AİHM, Çam/Türkiye, B. No: 51500/08, 23/2/2016, para. 65*).

23. Somut olayda başvuran İstanbul Anadolu yakası- İzmir güzergahlı otobüse bilet almak için 21.11.2021 tarihinde İstanbul ili ... Mahallesinde bulunan Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi'nin acentesinden bilet talep ettiğini, bilet alım işlemleri sırasında acentede görevli kişiye engelli olduğunu ifade ettiğini ve bu durumu belgeleyen engelli kimlik kartını da ibraz ettiğini, ilgili mevzuat gereğince engelli bireylere tanınan indirimın tarafına uygulanmasını istediğini belirttiğini ancak dayanağı olmayan çeşitli gerekçelerle mevzuata aykırı olarak indirim uygulanmaksızın tam bilet ücretinin tahsil edildiğini iddia etmektedir.

24. Karayolları Taşıma Yönetmeliği'nin "ücret tarifeleri"ni düzenleyen 56'ncı maddesinin on birinci fıkrası, "*Yetki belgesi sahipleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygulanır. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1'den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2'den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır. Bu fıkra uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarı verilir.*" hükmünü haizdir. Dolayısıyla bu yönetmelik kapsamındaki yetki belgesi sahipleri belirli oranlara sahip engelli bireylere belirli yolcu sayıları nazara alınarak indirim uygulamak zorundadırlar. Başvuranın yüzde yüz engel oranı da hesaba katıldığında yukarıda belirtilen oranın karşılandığı ve bu haliyle de yolcu taşımacılığı yapan muhatap şirket yetkileri tarafından indirim uygulanması gerektiği mülahaza edilmektedir.

25. Başvuran, yapmayı planladığı şehirlerarası yolculuğu için engelliliğine bağlı olarak indirimli bilet talep etmesine rağmen talebinin karşılanmadığını iddia ederek Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (3. Bölge Müdürlüğü)'na CİMER başvurusu da yapmıştır. Talebine karşılık olarak ilgili Bölge Müdürlüğünce muhatap şirkete yasal işlem başlatılmış ve muhatap şirkete 5 uyarı cezası verilmiştir.

26. 6701 sayılı Kanun, 5378 sayılı Kanun ile EHİS hükümleri birlikte dikkate alındığında muhatap şirketin engelli yolcuların indirimli bilet talebine makul düzenleme yapma yükümlülüğü kapsamında ayrımcı muamelenin önlenmesi adına birtakım sorumlulukları yerine getirmesi beklenmektedir. Bu halde muhatap şirketin, engelli bireylerin temel insan haklarını kullanmalarında onlarla diyalog içerisinde olmaları, muhatap şirketçe eşitliğin teşvik edilmesi ve engelli bireylere yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasının makul düzenleme yapma yükümlülüğü kapsamında icra edilmesi gerekmektedir. Söz konusu değerlendirmelerin muhatap şirketçe yapılması ispat yükü bakımından da önemlidir.

27. 6701 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ulaşım hizmeti sunan özel hukuk tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmak üzere başvurmuş kişi aleyhine ayrımcılık yapılamayacağı; ayrıca bu hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumların farklı engelli gruplarının ihtiyaçlarını dikkate alarak makul düzenlemeleri yapmasını sağlamakla sorumlu tutuldukları hüküm altına alınmıştır. Bu halde muhatap Pamukkale Turizm Taşımacılık Ticaret ve Limited Şirketi'nin de şehirlerarası ulaşım faaliyeti yürütmesi ve Karayolları Taşıma Yönetmeliği ile 6701 sayılı Kanun kapsamındaki yükümlülükleri nedeniyle başvuran engelli bireyler lehine

yapılan makul düzenlemelere uyma ve engelli bireylere yönelik ayrımcı muamele oluşturabilecek tavır ve tutumlardan uzak durması beklenmektedir. Somut olayda başvuranın muhatap şirketin acentesine başvurması ve engelli olduğunu beyan etmesine rağmen indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmaması bu kapsamda değerlendirilerek muhatap şirketin sorumluluklarını yerine getirmekten kaçındığı izlenimini kuvvetlendirmektedir.

28. Makul düzenleme yükümlülüğü kapsamında yapılan bir düzenlemenin muhatabına ölçüsüz veya aşırı bir yük getirip getirmediğinin, makul düzenlemenin ölçüsüz veya gereğinden fazla külfetli olup olmadığının belirlenmesi kullanılan araçlar ile söz konusu hakkın kullanılmasını ifade eden amaç arasındaki orantısal ilişkinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu halde makul düzenlemenin gerçekleştirilmemesinin gerekçesi nesnel ölçütlere dayandırılmalı ve ilgili engelli bireye zamanında tebliğ edilmeli ve durum analizi yapılmalıdır. (*Engelli Hakları Komitesi, Ayrımcılık yapmama ve eşitlik hakkında genel yorum No:6 (2018), para. 24/d, para.27*). Söz konusu olay kapsamında başvuranın indirimli bilet uygulamasından faydalanmak istemesinin mevzuatsal dayanağı Karayolları Taşıma Yönetmeliğinde belirtilen hükümdür. Söz konusu indirim imkânı belirli oranda engelliliği olan bireylere, belirli yolcu kapasitesinin üzerinde olmak koşuluyla tanınmıştır. Dolayısıyla muhatap şirketin makul düzenlemeyi uygulamamasının gerekçesi indirim ölçüsüzlüğü, gereğinden fazla külfet yükleyici olması veya orantısızlığı olarak değerlendirilememektedir.

29. Son olarak muhatap şirket yazılı görüşünde ispat yükünün başvuranda olduğunu ve bu yükümlülüğün başvuran tarafından karşılanmadığını ifade etmiştir. 6701 sayılı Kanun'un ispat yükünü düzenleyen 21'inci maddesine göre, "*Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.*" Söz konusu hüküm gereğince başvuran tarafından dosya kapsamında sunulan bilgi ve belgeler, muhatap şirkete söz konusu muamelenin ayrımcı niteliğini gösteren mailin atılması, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı (3. Bölge Müdürlüğü)'na yapılan CİMER başvurusu ve bu kapsamda da ilgili idare tarafından muhatap şirketin cezalandırılması hususları başvuranın iddialarının gerçekliğine ilişkin karine oluşturan kuvvetli emarelerdir. Dolayısıyla bu halde ispat yükü muhatap şirketin üzerindedir. Ancak muhatap şirketin başvuranın iddialarını çürütebilecek bilgi veya belgeyi Kurumumuza sunmamış, aksine başvuranın iddiasını ispatlaması gerektiğini ifade etmiştir

30. Netice itibarıyla muhatap şirket, engelli olan başvuranı indirimli bilet uygulamasından gerekçesiz, orantısız ve makul olabilecek hiçbir sebep olmadan faydandırmamış, bu haliyle de başvurana karşı makul düzenleme yapma yükümlülüğünü yerine getirmeyerek engellilik temelinde eşitlik ilkesi ile ayrımcılık yasağını ihlal ettiği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA,
2. Muhatap hakkında 35.000 TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,
3. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

12.10.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi